

3. Комунікаційний процес, поняття, основні елементи, етапи, їх характеристика. URL: https://stud.com.ua/19378/menedzhment/komunikatsiyniy_protse_ponyattya_osnovni_elementi_et_api_harakteristika

4. Комунікаційний процес і канали передачі інформації. URL: https://stud.com.ua/50367/menedzhment/komunikatsiyniy_protse_kanali_peredachi_informatsiyi

5. Комунікації на підприємстві: поняття, роль, види, форми, процес. URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/14066/>

6. 5 причин, чому Google найкращий роботодавець. URL: <https://vokrugsveta.ua/interesting/5-prichin-pochemu-google-luchshij-rabotodatel-13-02-2017>

Недипіч Анастасія Віталіївна

(наук. керівник – канд. пед. наук Яворська Т. М.)

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ЗАХИСТ

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій несе з собою не тільки нові можливості, але й у низку загроз, здатних дестабілізувати життя людей. Однією із таких загроз є інформаційні маніпуляції, що в умовах сьогодення активно діють в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Зокрема, в сучасній українській політичній системі маніпуляції суспільною думкою із застосуванням різноманітних технологій інформаційно-психологічного впливу надзвичайно поширені. Особливо відома інформаційна та гібридна війна між Україною та Росією, під час якої активно застосовуються сучасні маніпулятивні комунікаційні технології. Тому сьогодні потрібно знати, які засоби інформаційних маніпуляцій існують, як від них захиститись і чи взагалі це можливо.

Маніпуляція – це викривлення інформації, створення неадекватної картини світу у головах людей; культивування «штучних потреб» (того, чого насправді не треба, але маніпулятор робить це життєво необхідним), щоб змусити діяти в необхідному для нього напрямі. Маніпулятор добре знає потреби і слабкості, страхи й комплекси жертв. Він знає, що і як треба сказати чи показати, щоб спонукати до дії. Він знайде час і місце, щоб зробити це найбільш ефективно [1].

Інформаційні впливи знаходять своє розповсюдження через такі засоби, що використовуються при реалізації методів маніпуляції людською свідомістю:

- засоби масової інформації (радіо, преса, телебачення, Інтернет);
- агітаційно-пропагандистські та навчальні матеріали (відеокасети, електронні та друковані підручники, енциклопедії, наочні приладдя, рекламна продукція тощо);
- здобутки літератури (художньої, науково-технічної, суспільно-політичної, публіцистичної, спеціальної) і мистецтва (зокрема і різних напрямів масової культури);
- енергоінформаційні засоби (спеціальні генератори, пристрої та випромінювачі, що передають хвилі та імпульси, різного походження (електромагнітні, звукові тощо), радіоелектронні прилади та ін.);
- лінгвістичні засоби (мовні одиниці, «спеціальна» термінологія, що мають семантичну неоднозначність при перекладі на інші мови);
- психотропні засоби (особливим способом структуровані ліки, психофармакологічні та психодислептичні препарати, транквілізатори, антидепресанти, галюциногени, наркотики, алкоголь тощо);
- особисте індивідуальне та групове спілкування (навчальне, професійне, ділове, родинне, повсякденне тощо).

Застосування таких засобів відбувається і у сучасній системі виховання та навчання людей, науковій, економічній та виробничій діяльності різних співтовариств, фірм, державних

і громадських організацій. У будь-якій структурі зомбована людина робить не те, що їй приємно або чого вона бажає, а те, що вигідно фірмі, партії, державі.

Процес маніпулювання починається з перших кроків дитини, її наставляють, закликають до покори, контролюють, карають. Навіть знання виявляються в цьому процесі неоднозначним придбанням людини [2].

Щоб не стати простим споживачем інформації, потрібно завжди дотримуватися «тверезості думок». Інформація, яка викликає певні запитання чи емоції, має бути перевірена. Це може бути інше джерело новин: онлайн-видання, інформаційні агентства з високою репутацією або спеціально створені сайти для перевірки різного роду інформації. Звісно, що від усіх новин не захиститись, і вони будуть мати свій вплив на суспільство, проте неупередженість в думках та розумне використання інформаційних ресурсів допоможе правильно оцінити ступінь достовірності і мати лише своє бачення на ту чи іншу проблематику [3].

Також існують деякі правила протидії маніпуляціям:

1. Обмежте (принаймні, на свідомому рівні) значимі для себе ролі ЗМІ. У сучасному світі не варто покладатися на мас-медіа, з позиції самоідентифікації та соціальної інтеграції-інтерації.

2. Спробуйте зрозуміти, хто визначає редакційну політику ЗМІ, яким ви довіряєте. І які економічні та політичні (а можливо, і релігійні) інтереси цього суб'єкта.

3. Отримавши будь-яку інформацію, намагайтеся зрозуміти, хто за нею стоїть, які інтереси переслідує, і наскільки ці відомості можуть вплинути саме на ваше майбутнє.

4. Якщо інформація здалася значущою для майбутнього, перегляньте кілька її інтерпретацій, насамперед у джерелах, що мають різних бенефіціарів і різну редакційну політику.

5. Якщо інформація викликає сумнів, не поширюйте її – хіба що обговоріть з компетентними людьми для верифікації.

6. Перед тим, як все ж стати носієм інформаційного вірусу, порахуйте до 100. У більшості випадків сучасні маніпуляції суспільною свідомістю розраховані на рефлекторне бажання людини поділитися новиною. Тобто на миттєву продуману реакцію, а не на обдуманий і критично осмислений відгук. Тому розчаруйте маніпуляторів – подумайте, перш ніж клікнути, репостнути і т. п.

7. Обережно ставтеся до творів літератури і мистецтва нашого незрозумілого часу. Ідеологеми найкраще впроваджуються саме в цьому форматі.

8. Шукайте історичні аналогії того, що відбувається. Зрозуміло, історія – та ж пропаганда або ж майже пропагандистська рефлексія. Але перевіряючи інформацію, можна отримати цікаві та корисні результати.

9. Читайте хороші книги незаангажованих авторів, що вміють критично мислити. Це чудовий антидот [4].

Підсумовуючи, зазначимо, що для того, щоб не потрапити під маніпулятивний вплив, працювати з інформацією необхідно обережно, перевіряти та поширювати лише перевірену інформацію. Адже вгадати, коли тобою маніпулюють, вдається не завжди, тому, знаючи, які є засоби інформаційних маніпуляцій та правила захисту від них, можна запобігти неприємним наслідків.

Список використаних джерел

1. Шутов Р. Пропаганда та маніпуляції. URL: http://mediadriver.online/manipuliatsiyi_ta_propaganda/manipulyatsiyi-ta-propaganda/ (дата звернення: 16.03.2020).

2. Методи маніпулювання людською свідомістю. URL: https://pidruchniki.com/1151051350850/bzhd/metodi_manipulyuvannya_lyudskoyu_svidomisty (дата звернення: 16.03.2020).

3. Литвиненко В. Інформаційні маніпуляції: захист та вміння протидіяти. URL: <https://www.vectornews.net/exclusive/155196-nformacyun-manpulyacyi-zahist-ta-vmnnya-protidyati.html> (дата звернення: 16.03.2020).

4. Українка О. 9 принципів особистої інформаційної гігієни. URL: <https://uamodna.com/articles/9-pryncypiv-osobystoyi-informaciyanoi-gigieny/> (дата звернення: 16.03.2020).

